

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 1 (526)

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

- *Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай*
- *Монгол Улсын 2007 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай*

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

- *Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойрог байгуулах, мандат хуваарилах тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот

2008 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2008 оны нэгдүгээр сарын 7

№1 (52)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1.	Эрүүл мэндийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2
2.	Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2
3.	Сонгуулийн төв байгууллагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	3
4.	Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	4
5.	Монгол Улсын 2007 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	4
6.	Эрх олгох тухай	7

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

7.	Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойрог байгуулах, мандат хуваарилах тухай	Дугаар 98	8
8.	Урамшууллын хэмжээ тогтоох тухай	Дугаар 99	9
9.	Гурил, хунсний буудайн нөөц бүрдүүлэх тухай	Дугаар 100	9
10.	Авлигатай тэмцэх газрын даргыг томилох тухай	Дугаар 101	9
11.	Улсын Ерөнхий прокуророос Улсын Их Хуралд оруулсан саналыг хэлэлцсэн тухай	Дугаар 102	10

Гурав. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРИГ

12.	Дипломат дээд цол олгуулах тухай	Дугаар 285	10
13.	Дипломат дээд цол олгуулах тухай	Дугаар 286	10
14.	Далантайн Цэрэнсодномд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 288	10
15.	Долодын Түвдэндоржид Монгол Улсын байгаль орчны гавьяат ажилтан цол хүртээх тухай	Дугаар 289	11
16.	Галсангийн Норовсамбууд Монгол Улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 290	11
17.	Бадрахын Шаравсамбууд Монгол Улсын гавьяат эдийн засагч цол хүртээх тухай	Дугаар 291	11
18.	Сүрэнжавын Ган-Очирт Монгол Улсын хүний гавьяат эмч цол хүртээх тухай	Дугаар 292	11
19.	Сийлэгийн Цогт-Очирт Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавьяат ажилтан цол хүртээх тухай	Дугаар 293	12
20.	Доржийн Нармандахад Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол хүртээх тухай	Дугаар 294	12
21.	Зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай	Дугаар 295	12
22.	Зарим хүмүүсийг шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай	Дугаар 296	13
23.	Зарим хүмүүсийг аймаг, нийслэл, сум дунд, дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 297	13
24.	Зарим хүмүүсийг шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 298	13

25.	Зарим хүмүүсийг шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалаас огцруулах тухай	Дугаар 299	14
-----	---	------------	----

Дөрөв. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

26.	Хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 303	14
27.	Хэлэлцээр батлах тухай	Дугаар 312	24
28.	Ажлын өдөр шилжүүлэх тухай	Дугаар 316	24
29.	Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 318	24
30.	Ажлаас чөлөөлөх тухай	Дугаар 326	24

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 3, 6, 22 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 17 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"17.3.Эмчлэх үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг анагаах ухааны боловсрол олгох тусгай зөвшөөрөл бүхий сургууль төгссөн дараахь эмнэлгийн мэргэжилтэнд олгоно:

17.3.1.өрх, сум, тосгон, сум дундын эмнэлэгт эхний жилд, аймаг, хоё, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, дүүргийн эрүүл мэндийн төв, бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв, нүүр ам судлал, уламжлалт анагаах ухааны чиглэлээрх хувийн хэвшлийн эмнэлэгт хоёр дахь жилдээ тус тус дадлагажигчаар ажилласан, мэргэжлийн шалгалт өгч тэнцсэн их эмч;

17.3.2.мэргэжлийн шалгалт өгч тэнцсэн бага эмч."

2/ 17 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:

"17.6.Дадлагажигчаар ажиллуулахад эмчлэх үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл шаардлагагүй."

3/ 22 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"22.1."Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авсан их эмч, бага эмч энэ хуулийн 17.1-д заасан эмчлэх үйл ажиллагаа эрхлэнэ."

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 20, 50 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмсүгэй:

1/ 20 дугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэг:

"20.2.Сонгуулийн ерөнхий хороо нь сум, дүүрэг, баг, хорооны нутаг дэвсгэрээр гаргасан сонгогчдын нэрийн жагсаалтыг вэб хуудаст байрлуулах ба нам, эвсэлд бүх тойргийн хэмжээгээр, иргэнд зөвхөн өөрийн нэрийг шалган танилцах боломжоор хангана.

20.3.Энэ хуулийн 20.1-д заасны дагуу ирүүлсэн сонгогчдын нэрийн жагсаалтыг Сонгуулийн ерөнхий хороо санал авах өдрөөс 25-аас доошгүй хоногийн өмнө хэсгийн хороодод хүргүүлнэ."

2/ 50 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэг:

"50.7.Санал хураалтын дүнгийн талаар маргаан гарвал санал хураалт явуулсан өдрөөс

хойш тойргийн хороо 14 хоногийн дотор эцэслэн шийдвэрлэнэ."

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 20, 23, 44, 57 дугаар зүйлийн дараахь хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"20.1.Сум, дүүргийн иргэний бүртгэл хариуцсан ажилтны тухайн сум, дүүрэг, баг, хорооны нутаг дэвсгэрт оршин суугаа сонгогчдын хаягийн бүртгэлийг үндэслэн иргэний үнэмлэхтэй тулган шалгаж гаргасан нэрийн жагсаалтыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Иргэний бүртгэл, мэдээллийн алба нь Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төвд хүргүүлэх бөгөөд уг төв нь Сонгуулийн ерөнхий хорооноос баталсан маягтын дагуу аймаг, нийслэлийн хэмжээнд нэгтгэн хоёр хувь үйлдэж, санал авах өдрөөс 3 сарын өмнө Сонгуулийн ерөнхий хороонд хүргүүлнэ."

2/23 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"23.3. Сонгогчийн үнэмлэх нэгдсэн бар кодтой байна."

3/44 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"44.3. Саналын хуудас нь тусгай нууцлалтай байх бөгөөд нэгдсэн бар кодтой байна."

4/57 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"57.5. Сонгуулийн ерөнхий хороо энэ хуулийн 26.3-т заасны дагуу нам, эвслийг бүртгэхээс татгалзсан асуудлаар гарсан маргааныг 14 хоногийн дотор, тойрогт явуулсан сонгуулийг хүчингүйд тооцох асуудлаар гарсан маргааныг санал хураалт явуулсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор, 30.10-т заасны дагуу нэр дэвшигчийг бүртгэхээс татгалзсан, тойргийн хороо 30.17, 30.18, 37.18, 40.7, 41.9-д заасны дагуу нэр дэвшигчийг нэрийн жагсаалтаас хасах, түүнчлэн санал хураалтыг хүчингүйд тооцох асуудлаар гарсан маргааныг санал хураалт явуулсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор тус тус эцэслэн шийдвэрлэнэ."

3 дугаар зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 14.4-ийн "Сонгуулийн ерөнхий хороо" гэснийг "Улсын Их Хурал" гэж, 20.6-гийн "энэ хуулийн 20.2-г" гэснийг "энэ хуулийн 20.4-г" гэж, 20.9-ийн "Сум, дүүргийн Засаг дарга" гэснийг "Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Иргэний бүртгэл, мэдээллийн алба" гэж, 20.10-ын "Засаг даргыг" гэснийг "аймаг, нийслэлийн Засаг даргын

дэргэдэх Иргэний бүртгэл, мэдээллийн албаны даргыг" гэж, "20.2-г" гэснийг "20.4-г" гэж, "20.8-д" гэснийг "20.10-г" гэж, 22.1-ийн "энэ хуулийн 20.2-г" гэснийг "энэ хуулийн 20.4-г" гэж, 37.18-ын "торгох ба энэ хуулийн 37.11.2, 37.11.11-37.11.14-т заасан зөрчил гаргасан нэр дэвшигчийг нэрийн жагсаалтаас хасна," гэснийг ", 37.11.14-т заасныг зөрчсөн нам, эвслийг 700000-900000 төгрөгөөр торгох ба энэ хуулийн 37.11.2, 37.11.11-37.11.13-т заасан зөрчил гаргасан нэр дэвшигчийг нэрийн жагсаалтаас хасна," гэж, 44.6-гийн "дараалалд оруулна," гэснийг "дараалалд оруулах ба ингэхдээ нэг нам, эвслээс нэг тойрогт нэр дэвшигчдийн нэрийг адил тэнцүү байх зарчмыг баримтлан солбиж байрлуулна," гэж, 52.1.4-ийн "журмыг зөрчсөн," гэснийг "журмыг зөрчсөн нь тойргийн сонгуулийн дүнд ноцтой нөлөөлөхөөр байвал," гэж, 54.4.4-ийн "энэ хуулийн 20.1-д" гэснийг "энэ хуулийн 20.1-20.3-г" гэж, 54.4.5-ын "энэ хуулийн 20.2-г" гэснийг "энэ хуулийн 20.4-г" гэж, 20.2-20.10 дахь хэсгийн дугаарыг 20.4-20.12 дахь хэсэг болгон тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 6.3, 13.3, 28.2, 30.11, 37.11.17 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг батлагдсан өдөр буюу 2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр

Улаанбаатар хот

СОНГУУЛИЙН ТӨВ БАЙГУУЛЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛОЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Сонгуулийн төв байгууллагын тухай хуулийн 7.1.15-ыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Их Хурлын сонгуулийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр баталсан Монгол Улсын

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хуулийн 131 дүгээр зүйлийн "хорооны гишүүн, бусад албан тушаалтан сонгуулийн баримт бичгийг хуурамчаар үйлдсэн, санал хураалтын дүнг зориуд буруу гаргасан," гэснийг "хорооны дарга, гишүүн, бусад албан тушаалтан сонгуулийн баримт бичгийг хуурамчаар үйлдсэн, Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 50.3-т заасныг ноцтой зөрчиж санал хураалтын дүнг зориуд буруу гаргасан, 57.4-т заасныг ноцтой зөрчиж буруу шийдвэрлэсэн, мөн" гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2007 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр баталсан Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН 2007 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын 2007 оны төсвийн тухай хуулийн 5, 6, 8, 9 дүгээр зүйлийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/5 дугаар зүйл:

"5 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсөвт 2007 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид тэдгээрийн харьяа байгууллагууд, бусад байгууллагуудын төвлөрүүлэх орлогын дүнг дор дурдсанаар тогтоосугай:

д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /мянган тогроогоор/
1.	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга	1,500.0
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	1,500.0
2.	Монгол Улсын Ерөнхий сайд	35,297,885.0
	Төрийн өмчийн хороо	29,988,500.0
	Мэдээлэл, харилцаа холбооны хөгжлийн төв	2,139,000.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	3,170,385.0
3.	Монгол Улсын Шадар сайд	5,976,396.6
	Оюуны өмчийн газар	11,000.0
	Улсын мэргэжлийн хяналтын газар	1,000,000.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	4,965,396.6
4.	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга	904,918.9
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	904,918.9
5.	Гадаад хэргийн сайд	11,377,966.8
	Дипломат төлөөлөгчийн газрууд	6,831,112.5
	Дипломат байгууллагын үйлчилгээ, аж ахуйн газар	915,201.6
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	3,631,652.7
6.	Сангийн сайд	1,336,283,160.5
	Үндэсний татварын ерөнхий газар	939,575,004.0
	Улсын гаалийн ерөнхий газар	374,991,800.0
	Сангийн яам	21,006,374.6
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	709,981.9

7.	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	6,295,432.7
	Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төв	883,064.8
	Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал эрхлэх алба	531,609.2
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	4,880,758.7
8.	Байгаль орчны сайд	4,186,735.2
	Байгаль орчныг хамгаалах алба	3,111,802.8
	Усны хэмжээний төв	390,000.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	684,932.4
9.	Батлан хамгаалахын сайд	1,138,422.7
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	1,138,422.7
10.	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайд	8,800,647.6
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	8,800,647.6
11.	Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд	224,250,744.5
	Улсын нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	216,211,348.5
	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар	98,869.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	7,940,527.0
12.	Үйлдвэр, худалдааны сайд	23,368,124.6
	Ашигт малтмал, газрын тосны хэрэг эрхлэх газар	21,233,931.6
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	2,134,193.0
13.	Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайд	177,567.7
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	177,567.7
14.	Эрүүл мэндийн сайд	4,499,014.7
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	4,499,014.7
15.	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга	116.9
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	116.9
16.	Үндэсний статистикийн газрын дарга	11,340.0
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	11,340.0
17.	Түлш, эрчим хүчний сайд	1,946,678.7
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	1,946,678.7
18.	Зам, тээвэр, аялал жуулчлалын сайд	63,071,755.7
	Иргэний нисэхийн ерөнхий газар	30,032,400.0
	Улаанбаатар төмөр зам	806,800.0
	Төмөр замын хэрэг эрхлэх газар	428,000.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	31,804,555.7
19.	Барилга, хот байгуулалтын сайд	5,702,082.3
	Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн газар	1,000,000.0
	харьяалагдах төсөвт бусад байгууллагын өөрийн орлого	4,702,082.3
20.	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга	160,000.0
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	160,000.0
21.	Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн захирал	1,398,444.3
	харьяалагдах төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	1,398,444.3

2/6 дугаар зүйл:

"6 дугаар зүйл Монгол Улсын төсвөөс 2007 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт дор дурдсан төсөв зарцуулах эрхийг олгосугай:

д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /мянган төгрөгөөр/
1.	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга	1,669,639.0
	үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	0.0
2.	Монгол Улсын Их Хурлын дарга	5,586,977.6
	үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	400,000.0
3.	Монгол Улсын Үндсэн хуудийн цэцийн дарга	213,361.5
	үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	15,000.0

4.	Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	533,904.1 23,200.0
5.	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	6,056,524.2 680,000.0
6.	Улсын ерөнхий прокурор үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	4,270,644.1 567,500.0
7.	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	243,229.6 0.0
8.	Монгол Улсын Ерөнхий сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	21,064,028.4 9,518,500.0
9.	Монгол Улсын Шадар сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	41,205,110.4 6,985,000.0
10.	Засгийн газрын Хэрэг зэхлэх газрын дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	10,471,495.9 4,799,500.0
11.	Гадаад хэргийн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	17,016,135.7 2,840,000.0
12.	Сангийн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	450,905,468.5 23,110,000.0
13.	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	123,649,476.4 11,848,000.0
14.	Байгаль орчны сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	11,819,632.6 2,073,000.0
15.	Батлан хамгаалахын сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	41,435,614.1 2,561,900.0
16.	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	284,428,227.8 35,777,100.0
17.	Барилга, хот байгуулалтын сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	20,361,035.4 13,076,200.0
18.	Зам, тээвэр, аялал жуулчлалын сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	111,497,093.8 40,684,400.0
19.	Түлш, эрчим хүчний сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	32,530,510.5 19,196,900.0
20.	Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	401,246,903.5 2,930,600.0
21.	Үйлдвэр, худалдааны сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	9,979,603.0 3,099,400.0
22.	Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	29,893,581.2 10,959,100.0
23.	Эрүүл мэндийн сайд үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	155,366,140.9 20,701,100.0
24.	Төрийн албаны зөвлөлийн дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	279,882.6 0.0
25.	Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	171,633.4 40,000.0
26.	Хүний эрхийн үндэсний комиссын дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	133,566.2 0.0
27.	Улсын ерөнхий аудитор үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	384,480.0 50,000.0
28.	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	541,467.1 20,000.0
29.	Үндэсний статистикийн газрын дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	1,616,878.5 90,000.0
30.	Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комиссын дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	633,112.4 150,000.0
31.	Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн захирал үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	7,732,430.6 0.0
32.	Авлигатай тэмцэх газрын дарга үүнээс хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар	1,983,937.5 400,000.0
33.	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	6,418,000.0

318 дугаар зүйл:

"8 дугаар зүйл Улсын төсвөөс 2007 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэгийг дор дурдсангаар баталсангүй.

д/д	Аймаг	Олгох санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээ /мянган төгрөгөөр/
1.	Архангай	1,482,837.3
2.	Баян-Өлгий	1,507,193.5
3.	Баянхонгор	1,250,683.4
4.	Булган	243,972.4
5.	Говь-Алтай	2,152,564.8
6.	Дорнод	713,978.7
7.	Дундговь	1,504,852.3
8.	Завхан	2,317,936.7
9.	Өвөрхангай	980,798.7
10.	Сүхбаатар	538,781.0
11.	Төв	748,060.2
12.	Увс	2,221,906.0
13.	Ховд	2,075,104.8
14.	Хөвсгөл	2,071,365.5
15.	Хэнтий	1,477,883.3
16.	Говьсүмбэр	697,744.4
Нийт дүн		21,985,663.0

4/9 дүгээр зүйл:

"9 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн төсвөөс улсын төсөвт татан төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ дор дурдсанаар баталсугай:

д/д	Аймаг, нийслэл	Татан төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ /мянган төгрөгөөр/
1.	Дорноговь	645,539.0
2.	Өмнөговь	1,807,833.4
3.	Сэлэнгэ	3,877,072.2
4.	Дархан-Уул	307,808.3
5.	Улаанбаатар	1,539,927.6
6.	Орхон	18,833,719.3
Нийт дүн		27,011,899.8

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын 2007 оны төсвийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн "1,612,920,509.2" гэснийг "1,617,213,015.7" гэж, 4 дүгээр зүйлийн "1,722,128,094.4" гэснийг "1,725,971,669.0" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2007 оны 1 дугаар сарын 26-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЭРХ ОЛГОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Зарим хадгаламж зээлийн хоршооны үүсгэн байгуулагчдын буруутай үйл ажиллагааны улмаас хадгаламж эзэмшигчдэд учирсан хохирлын 50 хувийг төрөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр барагдуулах зориулалтаар улсын төсвөөс олгосон 33 /гучин гурван/ тэрбум төгрөгөөс 2007 онд зэрцуулагдаагүй үлдсэн хөрөнгийг Төрийн сангийн тусгай дансанд шилжүүлэн он дамжуулан зарцуулах эрхийг Засгийн газарт олгосугай.

Монгол Улсын 2008 оны төсвийн тухай хууль тодотголоор нэмж тусгах тухай саналаа Улсын Их Хуралд ирүүлэхийг Засгийн газар /С.Баяр/- д аалгасугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг батлагдсан өдрөөс буюу 2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан он дамжуулан зарцуулах хөрөнгийг

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр

Дугаар 98

Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойрог байгуулах, мандат хуваарилах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Аймаг тус бүрийг 1, нийслэлийг 6 тойрог болгож Улсын Их Хурлын сонгуулийн нийт 26 тойрог байгуулсугай.

2. Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг

үндэслэн Дорноговь, Говьсүмбэр аймгийг нэгтгэн сонгуулийн нэг тойрог болгосугай.

3. Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойргийн дугаар, нутаг дэвсгэр, төв, тойрог бүрт ногдох Улсын Их Хурлын гишүүний мандатын тоог хавсралтаар баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН

Улсын Их Хурлын 98 дугаар тогтоолын хавсралт

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН ТОЙРОГ

Тойргийн дугаар	Тойргийн нутаг дэвсгэр	Тойргийн төв	Ногдох мандатын тоо
1	Архангай	Эрдэнэбулган сум Аймгийн ЗДТГ	3
2	Баян-Өлгий	Өлгий сум Аймгийн ЗДТГ	3
3	Баянхонгор	Баянхонгор сум Аймгийн ЗДТГ	3
4	Булган	Булган сум Аймгийн ЗДТГ	2
5	Говь-Алтай	Есөнбулаг сум Аймгийн ЗДТГ	2
6	Дорноговь Говьсүмбэр	Сайншанд сум Аймгийн ЗДТГ	2
7	Дорнод	Хэрлэн сум Аймгийн ЗДТГ	3
8	Дундговь	Сайнцагаан сум Аймгийн ЗДТГ	2
9	Завхан	Улиастай сум Аймгийн ЗДТГ	3
10	Өвөрхангай	Аравхээр сум Аймгийн ЗДТГ	4
11	Өмнөговь	Даланзадгад сум Аймгийн ЗДТГ	2
12	Сүхбаатар	Баруун-Урт сум Аймгийн ЗДТГ	2
13	Сэлэнгэ	Сүхбаатар сум Аймгийн ЗДТГ	3
14	Төв	Зуунмод сум Аймгийн ЗДТГ	4
15	Увс	Улаангом сум Аймгийн ЗДТГ	3
16	Ховд	Жаргалант сум Аймгийн ЗДТГ	3
17	Хөвсгөл	Мөрөн сум Аймгийн ЗДТГ	4
18	Хэнтий	Хэрлэн сум Аймгийн ЗДТГ	3
19	Дархан-Уул	Дархан сум Аймгийн ЗДТГ	3

20	Орхон	Баян-Өндөр сум Аймгийн ЗДТГ	2
21	Хан-Уул, Багахангай, Багануур дүүрэг	Хан-Уул дүүргийн ЗДТГ	2
22	Баянзүрх, Налайх дүүрэг	Баянзүрх дүүргийн ЗДТГ	4
23	Сүхбаатар дүүрэг	Сүхбаатар дүүргийн ЗДТГ	3
24	Чингэлтэй дүүрэг	Чингэлтэй дүүргийн ЗДТГ	3
25	Баянгол дүүрэг	Баянгол дүүргийн ЗДТГ	4
26	Сонгинохайрхан дүүрэг	Сонгинохайрхан дүүргийн ЗДТГ	4
	ДҮН		76

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Дугаар 99

Улаанбаатар
хот

Урамшууллын хэмжээ тогтоох тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1 дэх хэсэг, Улсын Их Хурлын 2006 оны 56 дугаар тогтоолоор баталсан "Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэргэдэх Хяналтын зөвлөлийн ажиллах журам"-ын 6-д заасныг тус тус үндэслэн Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ нь:**

2.Хяналтын зөвлөлийн дарга, гишүүдийн энэ тогтоолын 1-д заасан урамшууллын дүнд үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах зардал /бичиг хэргийн зардлаас бусад/ багтсан бөгөөд уг урамшууллыг Хорооныхоо төсөвт тусган санхүүжүүлэхийг Санхүүгийн зохицуулах хороо /Д.Баярсайхан/-нд даалгасугай.

1.Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэргэдэх Хяналтын зөвлөлийн даргад 225000 төгрөг, гишүүдэд 120000 төгрөгийн урамшууллыг сар тутам олгож байхаар тогтоосугай.

3.Энэ тогтоолыг 2008 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2009 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Дугаар 100

Улаанбаатар
хот

Гурил, хүнсний буудайн нөөц бүрдүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43.1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ нь:**

1.Стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүн гурилын хангамжийг сайжруулах, үнийг тогтворжуулах зорилгоор 15.0 мянган тонн гурил, 100.0 мянган тонн хүнсний буудайн нөөц бүрдүүлэхийг Засгийн газарт зөвшөөрсүгэй.

2.Гурил, хүнсний буудайн нөөц бүрдүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийн саналыг боловсруулан Улсын Их Хуралд оруулж шийдвэрлүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /С.Баяр/-т даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар
сарын 28-ны өдөр

Дугаар 101

Улаанбаатар
хот

Авлигатай тэмцэх газрын даргыг томилох тухай

Авлигын эсрэг хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ нь:**

1.Чимгээгийн Сангарагчаар Авлигатай тэмцэх газрын даргаар томилсугай.

2.Энэ тогтоолыг 2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 102

Улаанбаатар хот

Улсын ерөнхий прокуророос Улсын Их Хуралд оруулсан саналыг хэлэлцсэн тухай

Улсын ерөнхий прокуророос оруулсан саналыг хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Улсын Их Хурлын гишүүн У.Хүрэлсүх, Г.Занданшатар, Т.Бадамжунай, Л.Гүндалай нарын гэр, албан өрөө, тээврийн хэрэгсэл, биед нь Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 34 дүгээр

зүйлийн 34.7-д заасан үзлэг, нэгжлэг хийхийг зөвшөөрсүгэй

2. Энэ тогтоолыг батлагдсан өдөр буюу 2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Д.ЛҮНДЭЭЖАНЦАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 285

Улаанбаатар хот

Дипломат дээд цол олгуулах тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7. Дипломат албаны тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

Монгол Улсын Дипломат албаны 96 жилийн ойг тохиолдуулан гадаад харилцааны салбарт идэвх зүтгэл, үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа дор дурдсан нэр бүхий хүмүүст дипломат дээд цол олгосугай.

“Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд” цолоор:

1. Лувсандандарын Хангай - Монгол Улсаас Оросын Холбооны Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд

2. Кадырын Сайраан - Улсын Их Хурлын гишүүн

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 286

Улаанбаатар хот

Дипломат дээд цол олгуулах тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7. Дипломат албаны тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

Монгол Улсын Дипломат албаны 96 жилийн ойг тохиолдуулан гадаад харилцааны салбарт олон жил, идэвх зүтгэл, үр бүтээлтэй ажилласан дор дурдсан нэр бүхий хүмүүст дипломат дээд цол олгосугай.

“Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин” цолоор:

1. Дамдингийн Бямбаа - Элчин сайд асан, ахмад дипломат

2. Пэрэнлэйн Нямаа - Элчин сайд асан, ахмад дипломат

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 288

Улаанбаатар хот

Далантайн Цэрэнсодномд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Шинжлэх ухааны салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, Монголын бурханы шашны уран зохиол, Монголын нууц товчоо судлалаар олон шилдэг ном бүтээл туурвиж, ардын оман зохиолын заншил, соёлыг хойч үедээ өвлүүлэх, дэлхий нийтэд таниулахад оруулсан хувь нэмрийг нь

үнэлж ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний тэргүүлэх ажилтан, акадেমич Далантайн Цэрэнсодномд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 289

Улаанбаата хот

Долодын Түвдэндоржид Монгол Улсын байгаль орчны гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай

Байгаль орчны салбарт он удаан жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, Монгол Улсын ус, цаг уурын албаанд шинэ техник, технологийн дэвшлийг нэвтрүүлэн материаллаг баазыг бэхжүүлэх, мэргэжилтэй боловсон хүчнээр хангах, тус албыг шинжлэх ухаан, технологи, мэдээлэл үйлчилгээний нэгдсэн тогтолцоо болгон

хөгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж Үй цаг уурын албаны ахмад ажилтан Долоды Түвдэндоржид Монгол Улсын байгаль орчны гавъяат ажилтан цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 290

Улаанбаата хот

Галсангийн Норовсамбууд Монгол Улсын соёлын гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Архивын байгууллагад он удаан жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж Монгол Улсын архивын үндсэн сан хөмрөгийг бүрдүүлэх, нэгдсэн ангиллыг тодорхойлох, архивын мэргэжилтэй боловсон хүчин бэлтгэхэд оруулсан хувь нэмрийг үнэлж Үндэсний төв архивын зөвлөх Галсангийн

Норовсамбууд Монгол Улсын соёлын гавьяа зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 291

Улаанбаатар хот

Бадрахын Шаравсамбууд Монгол Улсын гавъяат эдийн засагч цол хүртээх тухай

Төр захиргаа, санхүү, эдийн засгийн төв байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, Монгол Улсын хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох, эдийн засгийн харилцааны эрх зүйн шинэ орчинг бүрдүүлэх, эдийн засаг, нягтлан бодох, санхүүгийн мэргэжилтэй боловсон хүчин бэлтгэхэд

орруулсан хувь нэмрийг үнэлж Санхүүгийг зохицуулах хорооны гишүүн Бадрахын Шаравсамбууд Монгол Улсын гавъяат эдийн засагч цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдөр

Дугаар 292

Улаанбаатар хот

Сүржавын Ган-Очирт Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээх тухай

Эрүүл мэндийн байгууллагад олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, эмнэлгийн төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн тусламжийн эмчилгээ үйлчилгээний чанарыг сайжруулан, мэдрэлийн эмч нарыг сургаж дэдлагажуулах, хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалэхад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж, Яаралтай тусламжийн

төвийн их эмч Сүржавын Ган-Очирт Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 293

Улаанбаатар хот

Сийлэгийн Цогт-Очирт Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай

Төслөгч, уул уурхайн салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, уул уурхайн үйлдвэрлэлд оирчин Уеийн шинэ техникуудийг нэвтрүүлэн үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, улсын эрдэнэсийн санг баяжуулах, инженер техникийн ажилтнуудыг сургаж дэдлагажуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэхэд оруулж байгаа хувь

нэмрийг нь үнэлж "Эрдэс холдинг" ХХК-ийн Төмрийн хүдрийн уурхайн дарга Сийлэгийн Цогт-Очирт Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавъяат ажилтан цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 294

Улаанбаатар хот

Доржийн Нармандахад Монгол Улсын гавъяат тамирчин цол хүртээх тухай

Бөхийн спортын төрлөөр тив, дэлхий, олон улс болон улсын аварга шалгаруулах тэмцээнүүдэд удаа дараа амжилттай оролцож, чөлөөт бөхийн Ази тивийн аваргын мөнгө, Дэлхийн аваргын хүрэл медаль хүртсэн амжилтыг нь үнэлж Биеийн тамир, спортын улсын хорооны

Үндэсний шигшээ багийн тамирчин Доржийн Нармандахад Монгол Улсын гавъяат тамирчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 295

Улаанбаатар хот

Зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай

АНУ-ын Мянганы сорилтын корпорацитай Монгол Улс Мянганы сорилтын сангийн Ерөнхий гэрээг байгуулахад санаачилга, идэвх зүтгэл

гарган ажиллаж, чухал хувь нэмэр оруулсан дор дурдсан хүмүүсийг одон, медалиар шагнасугай.

ХОДОЛМӨРИЙН ГАВЪЯАНЫ УЛААН ТУГИЙН ОДОНГООР:

Равдэнгийн Болд - Тагнуулын ерөнхий газрын дарга

"АЛТАН ГАДАС" ОДОНГООР:

1. Аюурзанын Энх-Амгалан - Бодлого судалгааны төвийн тэргүүн

гүйцэтгэх захирал

2. Дашдоржийн Зоригт - "Эрдэнэс" ХК-ийн

3. Ойдовын Энхтуяа - Монголын Мянганы сорилтын сангийн ерөнхий нарийн бичгийн дарга

ХОДӨЛМӨРИЙН ХҮНДЭТ МЕДАЛИАР:

1. Дугэрийн Бүжинтхам - Монголын Мянганы сорилтын сангийн ерөнхий нарийн бичгийн даргын газрын ажилтан

даргын газрын ажилтан

2. Түмэндэмбэрэлийн Болормаа - "М-Си-Эс" холдингийн эмнэлгийн төслийн захирал

4. Адъяагийн Мөнхтайвн - Монголын Мянганы сорилтын сангийн ерөнхий нарийн бичгийн даргын газрын ажилтан

3. Бадсангийн Булганчимэг - Монголын Мянганы сорилтын сангийн ерөнхий нарийн бичгийн

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 296

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, "Шүүхийн тухай" хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.1.2, 32 дугаар зүйлийн 32.4 дэх хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

шүүгчийн, Сономдовчингийн Энхтөрийг Дундговь аймгийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас тус тус чөлөөлсүгэй.

1. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн төрийн өөр ажил, албан тушаалд томилогдсон тул Пунцагийн Золзаяаг Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Халтарын Батбаярыг Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн шүүхийн

2. Бүрэн эрхийн хугацаа дууссан тул Нямдоржийн Ичинхорлоог Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 297

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг аймаг, нийслэл, сум дунд, дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 12 дугаар зүйлийн 16, "Шүүхийн тухай" хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

Говь-Алтай аймаг дахь Сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Мөнхөөгийн Пүрэвсүрэнг Өвөрхангай аймаг дахь Сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгчийн Нямдоржийн Одонтуулыг Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд тус тус томилсугай.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Батлай Нямхайдоржийг Завхан аймгийн шүүхийн шүүгчийн, Пунцагийн Золзаяаг Нийслэлийн шүүхийн шүүгчийн, Амарын Нарантуяаг

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 298

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 12 дугаар зүйлийн 16, "Шүүхийн тухай" хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.4, 32.6 дахь хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

2. Ендонгийн Бямбацэрэнг Булган аймгийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн, Гомбын Лхагвамаг Говьсүмбэр аймгийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн, Сугарын Өлзийсайханыг Сүхбаатар аймгийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн, Доржийн Тайванхүү Ховд аймгийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн, Бандийн Одонцэцэгийг Сэлэнгэ аймаг дахь сум дундын 3 дугаар шүүхийн ерөнхий шүүгчийн, Бавалын Баатарыг Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн шүүхийн ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд тус тус улируулан томилсугай.

1. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Сономдовчингийн Энхтөрийг, Өмнөговь аймгийн шүүхийн шүүгч, ерөнхий шүүгчийн, Халтарын Батбаярыг Нийслэлийн Баянгол дүүргийн шүүхийн шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд тус тус томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛОГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 299

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн албан тушаалаас огцруулах тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, "Шүүхийн тухай" хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.1.3 дахь хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

шүүхийн шийтгэх тогтоол хүчин төгөлдөр болсон тул Ендонгийн Ичинхорлоог Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас огцруулсугай.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн гэмт хэрэг үйлдсэн нь нотлогдож,

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛОГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдөр

Дугаар 303

Улаанбаатар хот

Хөтөлбөр батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах, сэргээн засварлах хөтөлбөр"-ийг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг жил бүр төсөвт тусган санхүүжүүлж ажиллахыг Сангийн сайдын үүрэг гүйцэтгэгч Н.Баяртсайхан, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг улсын

хэмжээнд зохион байгуулах арга хэмжээ авахыг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын үүрэг гүйцэтгэгч Ө.Энхтүвшин, аймгийн Засаг дарга нэрт тус тус үүрэг болгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙДЫН
ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ М.ЭНХБОЛД

БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ
УХААНЫ САЙДЫН ҮҮРЭГ
ГҮЙЦЭТГЭГЧ Ө.ЭНХТҮВШИН

Засгийн газрын 2007 оны 303 дугаар тогтоолын хавсралт

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫГ ХАМГААЛАХ, СЭРГЭЭН ЗАСВАРЛАХ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Хөтөлбөрийн эрх зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуульд "Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, соёны өв төрийн хамгаалалтад байна" гэж заасан бөгөөд Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Монгол Улсын гадаад бодлогын үзэл баримтлал, Төрөөс баримтлах соёлын бодлого, Соёлын гухай хууль, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль зэрэг баримт бичигт соёлын өвийг хадгалж, хамгаалах, сэргээн засварлах, судлах, сурталчлах, ашиглах талаар тодорхой тусалсан байна.

Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт "Соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулж, өвлөн уламжлах, сурталчлах ажлыг өргөжүүлэх" гэж заасан.

Хоёр. Хөтөлбөрийн үндэслэл

Түүх, соёлын дурсгалын өнөөгийн байдал, хэтийн төлөвийг тодорхойлох, түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг тодорхой бодлогын үндсэн дээр гүйцэтгэх, түүнд зарцуулах төсвийн хөрөнгө, олон улсын байгууллага, хандивлагч орнуудын зээл, тусламжийг урьдчилан төлөвлөсөн байдлаар үр бүтээлтэй ашиглах зорилгоор "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөр"-ийг боловсруулан Засгийн газрын 1998 оны 51 дүгээр тогтоолоор баталж 1999-2005 онуудад хэрэгжүүлсэн болно.

2006 онд Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам хяналт-шинжилгээ хийж дүн Засгийн газраар хэрэгжүүлсэн бөгөөд уг хөтөлбөрийн зорилтууд үндсэндээ биелэгдсэн гэж

үзэн уг хөтөлбөрийг аялал жуулчлал, дэд бүтэцтэй холбон шинэчлэн боловсруулахаар шийдвэрлэсэн болно.

Өнөөгийн Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт оршиж буй түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалууд нь он цагийн уртад нар, салхи, бороо, ус, агаарын температурын өөрчлөлт, аянга цахилгаан гэх мэт байгалийн нөлөөгөөр элэгдэн гэмтэж, хагарч бутран, анхны хэлбэр төрхөө алдсаар бид бүхний нүдэн дээр устаж үгүй болсоор байна. Нөгөөтэйгүүр хүний зохисгүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалууд сүйдэж байна. Тухайлбал, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн дагуу археологийн урьдчилсан хайгуул судалгаа хийлгэхгүйгээр ашигт малтмал олборлох, усан цахилгаан станц барих, авто зам тавих зэрэг аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулж түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг ихээхэн сүйтгэж байна. Сүүлийн жилүүдэд хууль бусаар булш хиргисүүр ухаж сүйтгэх, тонож дээрэмдэх, эвдэж гэмтээх, өөр зүйлд ашиглах, анхны байрнаас нь зөөж явдал түгээмэл гарах боллоо.

Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд зааснаар соёлын дурсгалт зүйлийг авран хамгаалах, сэргээн засварлах арга хэмжээг боловсруулж улсын болон орон нутгийн төсөв, сан, хандивын хөрөнгийн үндсэн дээр хэрэгжүүлэх ажлыг соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нар хариуцаж байна.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах зорилгоор 2004 онд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан сумдын байгаль орчны байцаагч нар үл хөдлөх соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтад хяналт тавих болж, сум, дүүргийн Засаг дарга түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах үүргийг гэрээний үндсэн дээр иргэн, хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлэх эрх зүйн үндэс бий болсон юм. Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг түшиглэж аялал жуулчлал эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжтэй Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам гэрээ байгуулж хадгалалт хамгаалалтыг нь хариуцуулж байна.

Ийнхүү түүх, соёлын дурсгалын бүрэн бүтэн байдлыг хамгаалах арга хэмжээ авахаас гадна түүний оршин тогтнох хугацааг уртасган, хойч үедээ үлдээх зорилгоор тэдгээрийг хамгаалж бэхжүүлэх, сэргээн засварлах ажил чухал бөгөөд энэхүү ажлыг дээрх хөтөлбөрийн хүрээнд үе шаттайгаар хэрэгжүүлж ирсэн болно.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах үйл ажиллагаа нь тодорхой хугацааны давтамжтайгаар хийгддэг онцлогтойг харгалзан "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хадгалж хамгаалах,

сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөр"-ийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Манай улсын зам тээвэр, харилцаа холбоо сайжирч, сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсад ирэх жуулчдын тоо эрс өсч байгаатай холбогдуулан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах үйл ажиллагааг дэд бүтэц, аялал жуулчлалтай уялдуулан хэрэгжүүлэх зайлшгүй шаардлага гарч байна.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг сэргээн засварлах үйл ажиллагааг гүйцэтгэх мэргэжлтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх, дэвн сургах, мэргэшлийг нь дээшлүүлэх шаардлагатайгаас гадна олон улсын жишгийн дагуу соёлын өвийг хамгаалах тогтолцоог боловсронгуй болгох, соёлын өвийг хамгаалах, сэргээн засварлах ажилд хувийн хэвшил, ялангуяа аялал жуулчлалын болон төрийн бус байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, тэдгээрийн идэвх санаачилгыг өрнүүлэх хэрэгтэй байна.

Соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээг цогц байдлаар нь авч үзэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг дэд бүтэц, аялал жуулчлалын чиглэлтэй уялдуулсан тохиолдолд илүү үр дүн, өгөөжтэй болж, аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн нэмэгдэж, дурсгалын хадгалалт хамгаалалт сайжирч, соёлын өвөө олон нийтэд сурталчлах, хойч үедээ өвлүүлэн үлдээх таатай боломж бий болох юм.

Гурав. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт

3.1. Хөтөлбөрийн зорилго

Соёлын өвийг хамгаалах тогтолцоог боловсронгуй болгох, түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах, дэд бүтэц, аялал жуулчлалтай уялдуулан сурталчилж улс орны эдийн засагт зохих хувь нэмэр оруулахад хөтөлбөрийн зорилго оршино.

3.2. Хөтөлбөрийн зорилтууд

3.2.1. Түүх, соёлын дурсгалт барилгуудыг сэргээн засварлах;

3.2.2. Эртний барилга болон хотын туурь, хөшөө дурсгалыг бэхжүүлж хамгаалах;

3.2.3. Хөшөө дурсгал, бичээсний хэв, дардсыг авч Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалах;

3.2.4. Хөшөө дурсгалын хуулбар хийж улсын сан хөмрөгт хадгалах;

3.2.5. Устаж үгүй болох магадлалтай зарим үл хөдлөх түүх, соёлын дурсгалыг байршиж байгаа газраас нь зөөж улс, аймгийн музейд хадгалах;

3.2.6. Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг аялал жуулчлалын чиглэлд хамруулах;

3.2.7. Аялал жуулчлалын чиглэлд оруулсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг танилцуулга-самбартай болгох;

3.2.8. Соёлын өвийг хамгаалах талаар бүх насны хүмүүст зориулсан мэдээлэл, танин мэдэхүй, сургалт-сурталчилгааны нэвтрүүлэг, гарын авлага, баримтат кино хийх.

3.2.9. Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг иргэд, аж ахуйн нэгжид гэрээний үндсэн дээр эзэмшүүлэн хамгаалах;

3.2.10. Соёлын өвийг хамгаалах, сурталчлах, сэргээн засварлахад зохих хувь нэмэр оруулсан, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн иргэд, төрийн бус байгууллагыг урамшуулах, төрөөс дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх;

3.2.11. Олон улсын жишгээр үндэсний соёлын өвийг хамгаалах тогтолцоог боловсронгуй болгох.

Дөрөв. Хэрэгжүүлэх арга зам

4.1. Соёлын өвийг хамгаалах талаар

4.1.1. Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль болон холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох;

4.1.2. Соёлын өвийн төвийн үйл ажиллагааг боловсронгуй болгож, соёлын өвийг хамгаалах, сэргээн засварлах зориулалтын тоног төхөөрөмж, барилга бүхий мэргэжлийн байгууллагыг Сангийн яамтай хамтран байгуулах;

4.1.3. Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг сэргээн засварлах мэргэжлийн боловсон хүчнийг бэлтгэх, дэвтэн сургах;

4.1.4. Улсын хамгаалалтад байгаа зарим түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын хамгаалалтын бүсийг тогтоож, баталгаажуулах;

4.1.5. Соёлын өвийг хамгаалах талаар хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран сургалт, сурталчилгаа хийх;

4.1.6. Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тухай мэдээллийг цахим сүлжээнд нээлттэй тавьж сурталчлах;

4.1.7. Түүх, соёлын дурсгалыг хамгаалах, сэргээн засварлах чиглэлээр тодорхой төсөл, хөтөлбөр боловсруулж олон улсын

байгууллага, хандивлагч орнуудад санал болгон дэмжлэг туслалцааг авах;

4.1.8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах, сэргээн засварлах ажилд хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага, иргэдийн оролцоо, идэвх санаачилгыг өрнүүлэх, ялангуяа аялал жуулчлалын байгууллагуудын оролцоог нэмэгдүүлэх;

4.1.9. Аялал жуулчлалын байгууллагын ойролцоо орших түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг гэрээний үндсэн дээр эзэмшүүлж, хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг 3-5 жилийн давтамжтайгаар эзэмшигчийн хувийн хөрөнгө оруулалтаар гүйцэтгүүлж байх.

4.1.10. Аялал жуулчлалын чиглэлд хамрагдсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалд очих замыг сайжруулах, шинээр тавих.

4.2. Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг бэхжүүлэх, сэргээн засварлах

4.2.1. Хөтөлбөрт тусгагдсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг сэргээн засварлах, бэхжүүлж хамгаалах үйл ажиллагаанд шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн улс, орон нутгийн төсөвт тусгах;

4.2.2. Түүх, соёлын дурсгалт барилга байгууламжийг чанарын өндөр түвшинд, технологийн дагуу сэргээн засварлах;

4.2.3. Хөшөө дурсгал, буган болон хүн чулуу, бичигт хөшөөг технологийн дагуу бэхжүүлж хамгаалах;

4.2.4. Бичигт хөшөө, хадны бичээсний хэв, дардсыг авах, зарим хөшөө дурсгалын хуулбар хийх.

4.2.5. Аялал жуулчлалын чиглэлд хамрагдсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалуудад нэг загварын чулуун танилцуулга-самбар хийж, байрлуулах.

Тав. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт

5.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг улсын хэмжээнд удирдлага, төлөвлөлтөөр хангах, зохицуулах хэрэгжилтэд хяналт тавих үүргийг соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага гүйцэтгэнэ.

5.2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх мэргэжил, арга зүй, удирдамжаар хангах, хөшөө дурсгалыг бэхжүүлж хамгаалах, хэв дардас авах, хуулбар хийх ажлыг Соёлын өвийн төв гүйцэтгэнэ.

5.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг орон нутгийн хэмжээнд зохион байгуулах ажлыг аймгийн Засаг дарга хариуцна.

5.4. Түүх, соёлын дурсгалыг сэргээн засварлах ажлыг Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх авсан түүх, соёлын дурсгал зүйлийг сэргээн засварлах мэргэжлийн байгууллага гүйцэтгэнэ.

Зурга. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах хөтөлбөрийг 2008-2015 онд хэрэгжүүлнэ.

Долоо. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөлт, санхүүжилт, төсөв

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан тухайн жилийн төлөвлөгөөг үндэслэн зохион байгуулна.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах хөтөлбөрийг дараахь хөрөнгийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлнэ:

1. Улсын төсөв;
2. Орон нутгийн төсөв;
3. Гадаад орон, олон улсын байгууллагын хөрөнгө, хандив;
4. Хувийн хөрөнгө оруулалт. Үүнээс:

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах, сэргээн засварлахад шаарддаг хөрөнгө	Улсын төсөв	9838.0 сая төгрөг
	Орон нутгийн төсөв	1430.0 сая төгрөг
13198.0 сая төгрөг	Гадаад орон, олон улсын байгууллагын хөрөнгө, хандив	1700.0 сая төгрөг
	Хувийн хөрөнгө оруулалт	230.0 сая төгрөг

Найм. Хөтөлбөрийн үр дүн

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр дараахь үр дүнд хүрнэ:

-Улс, аймгийн хамгаалалтад байдаг түүх, соёлын үл хөдлөх есөн дурсгалыг бэхжүүлж, зургаан дурсгалыг сэргээн засварласан байна;

-Түүх, соёлын үл хөдлөх дөрвөн дурсгалын хэв, дардсыг авч Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалсан байна;

-Аялал жуулчлалын чиглэл, бүс нутагт байгаа түүх, соёлын хорин үл хөдлөх дурсгал нэг мяагийн танилцуулга-самбартай болсон байна;

-Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалууд аялал жуулчлалын чиглэлд орж аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн нэмэгдсэн байна;

-Соёлын өвийг хамгаалах, сурталчлах талаар бүх насны хүмүүст зориулсан баримтат кино бүтээж, танилцуулга, гарын авлага бэлтгэсэн байна;

-Улаанбаатар хотод «Үлэг гүрээлийн музей» байгуулсан байна;

-Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг гэрээний үндсэн дээр эзэмшүүлж хамгаалсан байна;

-Түүх, соёлын дурсгалыг сэргээн засварлах чиглэлээр мэргэжлийн сэргээн засварлагч бэлтгэн, мэргэшлийг нь дээшлүүлж, хүний нөөцтэй болсон байна;

-Соёлын өвийн төв нь мэргэжилтэй боловсон хүчнээр хангагдсан, дурсгалыг сэргээн засварлах зориулалтын тоног төхөөрөмж бүхий лабораторитэй бэйрээр хангагдсан байна.

Ес. Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг дараахь шалгуур үзүүлэлтээр дүгнэнэ:

9.1. Түүх, соёлын дурсгал барилгыг сэргээн засварласан ажлын гүйцэтгэлийн чанар, шаардлага хангасан байдал, тоо;

9.2. Хөшөө дурсгалыг бэхжүүлж хамгаалах ажил технологийн дагуу хийгдсэн байдал, тоо;

9.3. Хөшөө дурсгал, бичээсний хэв, дардсыг зориулалтын материалээр чанартай авсан байдал, тоо;

9.4. Танилцуулга-самбартай болсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тоо;

9.5. Гэрээний үндсэн дээр эзэмшиж хамгаалж байгаа түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тоо, хадгалалт хамгаалалтын байдал;

9.6. Соёлын өвийг хамгаалах талаар баримтат кино бүтээж, гарын авлага, танилцуулга хийсэн байдал;

9.7. Түүх, соёлын дурсгалыг судлах, хамгаалах, сэргээн засварлагч мэргэжилтэн бүхий хүний нөөцийг бэлтгэсэн байдал;

9.8. Соёлын өвийн төвийг өргөжүүлж, мэргэжлийн боловсон хүчин, зориулалтын тоног төхөөрөмж, бэйрээр хангасан байдал.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг хамгаалах
сэргэн засварлах хөтөлбөрийн хавсралт

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫГ ХАМГААЛАХ, СЭРГЭЭН
ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА (2008-2015 ОН)

1. Сэргэн засварлах дүрсгал

Д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өргөт (сая/төг)	Харууцах байгууллага (захиралч)	Хөтөлбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1	Арвандугаар аймаг Эрдэнэбулган сум Замын гэгээний хийдийн цогцолбор	2009- 2013	1000.0 300.0 60.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиралын төв байгууллага Алмгэн ЗДТГ Хуулийн хэвлэл, төрийн бүс байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг 1989-1971 онд Завын голын хийдээс үлдсэн 5 барилгын бүлэгтэйгээр зохиогдох хийдийн музей байрлан урсгал засвар хийж байсан. Одоо хана нь хагарч ан цав гарсан, хийц хэсгэлэлтүүд хэвдэнд орсон. Цогцолбороор нь сэргээн засварлана.	Аймгийн төвд оршдог. Бөгөөд аймгийн Угсаатны зүйн музей байрладаг тул гадаад, дотоодын жуулчид тогтмол үздэг.
2	Дорнод аймаг Хилхон сум "Их бүрхэлт" чулуун булханы цогцолбор	2009- 2011	400.0 80.0 20.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиралын төв байгууллага Алмгэн ЗДТГ Хуулийн хэвлэл, төрийн бүс байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг 1996 онд Фонгийн үрхэсэн бууруу төлөвлөгөөг сэргээн засварласны улмаас одоогийн байдалаар дурсгалын 70 гаруй хувь нь эвдэрч, буцаг нь хаварч, суурь чулууунд хагарч үйрсэн.	"Их бүрхэлт" цогцолбор нь малай улсад ганцхан байдаг дурсгал бөгөөд Төв Азийн буддын урлагт томоохон байр суурь эзэлдэг. Зүүн бүсийн аялал жуулчлалын чиглэлд оруулан сүргэлчлэх болно.
3	Сэлэнгэ аймаг Баруунбүрэн сум Амарбагсалант кийд	2012- 2015	2000.0 900.0 40.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиралын төв байгууллага Алмгэн ЗДТГ Хуулийн хэвлэл, төрийн бүс байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг 1973-1953 онгуудад сэргээн засварласан Одоогийн байдалаар сумын дэвээр муудаж, дусал гоожиж байгаа. Модон хийц, өнгө будаг муудсан. Цогцолбороор нь сэргээн засварлана.	Хөвсгөл-Харгорин чиглэлийн аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн болно.
4	Хэнтий аймаг Хэрлэн сум Цэцгийн ордны цогцолбор	2009- 2010	220.0 50.0 50.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиралын төв байгууллага Алмгэн ЗДТГ Хуулийн хэвлэл, төрийн бүс байгууллага	Аймгийн хамгаалалтад байдаг 1970-аад ондоо хойш сэргээн засварлалт хийгээгүй. Одоогийн байдалаар хана нь хагарч, багана, дэвэрийн хэсэг нь муудсан. Цогцолбороор нь сэргээн засварлана.	Аймгийн төвд оршдог. Бөгөөд аймгийн Угсаатны зүйн музей байрладаг тул гадаад, дотоодын жуулчид тогтмол үздэг.
5	Улаанбаатар хот Хан-Уул дүүрэг Болд кааны ногоон ордон	2009- 2015	100.0 400.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиралын төв байгууллага Дэлхийн хөшөө дурсгалын сан	Улсын хамгаалалтад байдаг 1961 онд цогцолбороор 1979-1983 онуудад хэсэгчлэн сэргээн засварласан. 2003-2005 онд Дэлхийн хөшөө дурсгалын сангийн санхүүжилтээр 2 сумын 2006-2007 онд БНХАУ-ын Засгийн газарын бүтэлтэй тусламжаар урд хэсгийг нь сэргээн засварласан. Улдсан дурсгалт барилгуудын хийц, өнгө будаг, дэвээр их муудсан байна.	Түүх, соёлын хосгүй үнэт дурсгалт зүйлийг хадгалж байдаг Болд кааны ордон музей нь Улаанбаатар хотын жуулчлалын чиглэлд орсон өвчлөн жуулчлалын гоц объект юм.
6	Улаанбаатар хот Сүхбаатар дүүрэг Чойжин ламын сүм	2010- 2015	300.0	Дэлхийн хөшөө дурсгалын сан Чойжин ламын сүм музей (гадаарын хандвагч байгууллага)	Улсын хамгаалалтад байдаг 1961 онд цогцолбороор нь сэргээн засварлах түүнээс хойш үргэлж засвар хийж байсан. Хэрмийн ойр орчид барилга байшин барснаас болж хэрэм нь хагарч эвдэрсэн, зарим дугуйн дэвэрийн хэсэг муудсанаас борооны ус навтарагч, сумийн модон хийц, өнгө будаг нь их муудсан.	Түүх, соёлын хосгүй үнэт дурсгалт зүйлийг хадгалж байдаг Чойжин ламын сүм музей нь Улаанбаатар хотын жуулчлалын чиглэлд орсон аялал жуулчлалын гоц объект юм.

Дүм

2. Бэхжүүлж хамгаалах дурсгал:

Ид	Дурсгалын нэр	Хугаца	Тусгай өвгөр (сая/төг)	Хариуцах байгууллага (захиралч)	Хөтөлбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1.	Архангай аймаг Идгэмд сум Алтан сэвдэн уулын булан чулуу	2008	14.0	Соёлын өвийн төв	Долоон бүлэг хөшөө, хүрлийн үеийн дөрвөлжин булг, хиркисуур бүхий цоцгобор дурсгал. Адууны дүртэй хөшөө нь Төв Азийн Түүхэнд маш цөөн тохиолддог дурсгал юм. Эдгээр хөшөөнийг чулуулагийн бүтэц өөрчлөгдөж муудсан.	Улсын хамгаалалтад байх дурсгалын жагсаалтад хамруулж, булан чулуу цэвэрлэж бэхжүүлэн, танилцуулга-самбар босгоно. Тэрхийн цагаануур-Хоргин аялал жуулчлалын чиглэлд шинээр оруулна.
2.	Баянхонгор аймаг Эрдэнэцогт сум Шатгар чулууны дурсгал	2014	24.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Дурсгалын орчимд өөр өөр цаг үед холбогдох 50 орчим хөшөө чулуун дурсгал байдаг нь Түүх, соёл, шинжлэх ухааны чухал эн холбогдолтой юм. Чулуун дурсгал нь шарууны Сангасар бүрэлдэх чулуулагийн бүтэц нь өөрчлөгдөж муудсан. Зарим дурсгал нь хялорч хуваагдсан, буруу төлөвдөөр нэлээ гэмтэсэн, өөр газарт зөөгдсөн байна.	Чулуун дурсгалын жагсаалтад хамруулж, цагаануур-Хоргин аялал жуулчлалын чиглэлд оруулан ашиглаж боломжтой.
3.	Булган аймаг Баян-Арт сум Шинэст-Улааны дурсгал	2008	20.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Төв Азийн нутагт байгаа Түрэгний үеийн томоохон цоцгобор дурсгал юм. Зарим чулуун дурсгалын чулуулагийн бүтэц өөрчлөгдсөн муудаж, хялорсан. Зарим чулуун дурсгалыг өөр газар зөөсөн.	Чулуун дурсгалд бэхжүүлэлт хийж сэргээж, Хялгасан хөшөөг нэлээ, эмх цэгцтэй байрлуулж, танилцуулга-самбар босгоно. Зөвгөрсөн дурсгалыг эмх барихад нь тивина, Төвийн бүс нутгийн аялал жуулчлалын чиглэлд оруулан аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгож боломжтой.
4.	Булган аймаг Дашинчэлэн сум Цогтын цагаан байшаны гайн туурь	2010-2011	200.0	Соёлын өвийн төв, Археологийн хүрээлэн	Улсын хамгаалалтад байдаг. XVII зууны Монголын үрэн-бэлгийн түүхийг илэрхийлэх үед цэвэрхэй дурсгал юм. Туурь нурж эвдрсэн байдалтай байна.	Дурсгалын гадаргуу замаар хамгаалалтын хашаа барьж танилцуулга-самбар бэхжүүлнэ. Дурсгалын угданд хаманд бэхжүүлэлт хийж Хархорин-Хөшөөцагаан-Өгнөйүүр чиглэлийн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.
5.	Булган аймаг Дашинчэлэн сум Хар булхан балгас	2012	50.0	Хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг. Ойролцоо орчим жуулчны компанид гэрээний үндсэн дээр эзэмшүүлсэн.	Хархорин-Хөшөөцагаан-Өгнөйүүр чиглэлийн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.
6.	Дорнод аймаг Цагаан-Овоо сум Хөргөн барс хотын цимэвэг	2009-2010	400.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Аймгийн ЗДТГ	Улсын хамгаалалтад байдаг. Төв Азийн бүс нутагт гэнц үлдсэн Каданы үеийн дурсгал юм. Орсолийн байдлаар суурийн хэсэгт хазайлт өсний улмаас нурх аюултай болсон.	Архитектур-археологийн хэмжээт судалгаа хийж, бэхжүүлж хамгаална. Зүүн бүсийн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.
7.	Завхан аймаг Шилүүстэй сум Дааган дэглийн булан хөшөө	2013	15.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Наранга булан хөшөөг хоёр эгзээсээр цулуун байрлуулсан. Хөшөөний булг сөгдөж байрлал дурсгалын Хөшөөний чулуулагийн бүтэц өөрчлөгдөж муудсан. Зарим хөшөө нь их хазайж унаж аюултай болсон.	Зарим булан хөшөөг цэвэрлэж бэхжүүлэлт хийнэ. Танилцуулга-самбар байрлуулна.

8.	Сэлэнгэ аймаг Алт-Зүлхүүр сум Ардын журамт цэргийн анхны шголын байр	2009	50.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага	Алмгийн хамгаалалтад байдаг. Ардын хувьсгалын түүхэнд хэлбэлдэх цэвэр байшингийн нэг юм. Хэд хэдэн удаа сэргээн засварласан. Орлогийн байрлаар байшингийн хянаны өрнө, суурь мод муудаж, их биеэрээ казайсан, өнгө үзэмж нь муудсан байна.	Уг байшин нь Сэлэнгэ аймгийн муурын хянаан дотор байрладаг тул 1921 оны хувьсгалын түүхийг харуулсан босгор музей байгуулж хадгалж хамгаалах шаардлагатай.
9.	Төв аймаг Дэлгэрхаан сум Кутмурын гэрэлт хөшөө бүхий цогцолбор	2011	20.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Түргийн үеийн томоохон цогцолбор дурсгалын нэг юм.	Цэвэрлэж бэхжүүлэн, хадгалж хэсгийг нана. Танилцуула- самбар байрлуулна. Мөн сумын Цогтын Дуут харны биеэрээг хамт нэг чиглэлийн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.
10.	Төв аймаг Алт-Зүлхүүр сум Өнгөтэгийн цогцолбор	2013	10.0	Хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг. Хуастай нурууны байгалийн цогцолбор газарт багтдаг тул Хуастай нурууны сурталганы төв гэрээний үндсэн дээр эзэмшлэн хамгаалалтыг хариуцдаг.	Хуастай нурууны жуулчлалын чиглэлд хамрагдан аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн болсон.
11.	Хөвсгөл аймаг Арбулаг сум Хөдөгний эхний булан хөшөө	2010	15.0	Соёлын өвийн төв	Төв Азид байгаа 700 орчим булан хөшөөний хамгийн өндөр нь энд байрладаг. Чулууны бүлэгд орсон өөрчлөлтөөс болж хөшөөний дүрслэл нь үзэгдэхээ больж байна.	Улсын хамгаалалтын жагсаалтад эмж оруулна. Зарим хөшөөг цэвэрлэж бэхжүүлэлт хийж, Танилцуула-самбар байрлуулна. Хөвсгөлийн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.

Дүн

918.0

3. Хэв, дэрдэс авах, хуулбар хийх дурсгал

Д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өртөг (сая.төг)	Хариуцах байгууллага (захиралач)	Хотөлбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1.	Булган аймаг Могод сум Хөл эсгэлтийн дурсгал	2012	15.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Түргийн үед холбогдох түүх, соёл, шинжлэх ухааны үнэ цэнэтэй, өвөрмөц дурсгал.	Дурсгалын хэвийг авч, бэхжүүлнэ. Хуулбарыг улсын санд хадгална. Танилцуула-самбар байрлуулна.
2.	Завхан аймаг Агдархаан сум Мөнхт хэргэний дурсгал	2013	10.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Тусгайлан зассан чулуунд Түргийн үеийн хуний дүрсийг гарган сөйлсөн, Европачийн бүс нутагт байхгүй түүх, угсаатны зүйн ач холбогдолтой дурсгал.	Бэхжүүлэлт хийгээд хэв авч, хуулбарыг улсын санд хадгална. Танилцуула-самбар байрлуулна.
3.	Төв аймаг Дэлгэрхаан сум Цогтын хянаны биеэрээ	2011	18.0	Соёлын өвийн төв, алмгийн ЗДТГ	Улсын хамгаалалтад байдаг. ХУГ зууны үеийн Монголын соён гэгээрүүлэгч Цогт хунтайжийн шүлгийг Дайчин Хиа хаданг сайнбэрлэж үлдээсэн бичиг соёлын үнэ цэнэтэй дурсгал.	Цэвэрлэж хийж, бэхжүүлнэ. Хэв авч хуулбар хийнэ. Танилцуула- авч хуулбарыг улсын санд жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүн болгоно.
4.	Хэнтий аймаг Баянхутаг сум С-эрэн хаалганы биеэрээ	2009	30.0	Соёлын өвийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Чингис хааны түүхтэй холбоотой цорын ганц биеэрээ бөгөөд хадна зарим хэсэг колцорч унаснаас болж буран талж унших боломжгүй болсон.	Япон Улстай хамтран хадны бичгийг цэвэрлэж, бэхжүүлнэ. Сараач барина. Хэв авч хуулбар хийнэ.

Дүн

73.0

4. Уяагдан газраас нь Улаанбаатарт зөөж хадгалах дурсгал

Ид	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөл өртөг (сая.төг)	Хариуцах байгууллага (захиалагч)	Хөтөлбөрт хамруулах үнэмлэглэл	Тайлбар
1.	Сүхбаатар аймаг Ойгон сува Тавантолгойн хүн чулуу	2009	20.0	Соёлын өвийн төв, Дурсгал урлагийн музей	Уяагдан хамгаалалтад байдаг Энэхүү хүн чулуу нь хилд, дүрслэл, бүтээсэн ур чадварынхаа хувьд Төв Азийн нутагт байгаа Монголын үед холбогдох хүн чулууны сөр нь юм. Одоо уг дурсгал нь хэд хэд хуваагдан уяагдан Сэргэн засварлаж уяагдан газарт нь хадгалах боломжтой.	Сэргэн засварлаж, нээж, бэхжүүлэлт хийсний дараа Дурсгал урлагийн музейд уяагдар болгож хадгална. Уяагдан газарт нь таницуулга-самбар босгоно.
2	Булган аймаг Сайхан сум Монголурмын гэрэл эвчлэл	2009	18.0	Соёлын өвийн төв, Уяагданий Түүхийн музей	Уяагдан хамгаалалтад байдаг. Энэ гэрэлт хөшөө нь Уяагданы үед холбогдох түүх, бичиг соёлын гайхамшигт дурсгал. Уг хөшөө нь голлоороо хугарч анх болгосон мөхөөт чулуунаасаа салсан. Бирхос устгаж байгаа тул сэргэн засварлаж уяагдан газарт нь хадгалах боломжтой.	Энэхүү дурсгалыг сэргэн засварлаж бэхжүүлэлт хийсний дараа Уяагданий түүхийн музейд уяагдар болгон хадгална. Уяагдан газарт нь таницуулга-самбар байрлуулна.
3.	Улаанбаатар хот Улзы гурвалзны музей Байгуулга	2008- 2012	2000.0	Соёл, шинжлэх ухааны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага	Монгол Улс нь улзы гурвалзны олдвороор дэлхийд эхний гурван улсын тоонд ордог бөгөөд дэлхий дээр тогтоогдсон улзы гурвалзны төрөл зүйлийн тавны нэг нь монголын нутгаас олдсон байна. Манай улс палеонтологийн судалгаанд дэлхийд эхний байр суурь эзэлдэг учраас олдвороо олон нийтэд сурталчлах үүргийг дэлхийн өмнө хүлээж байдаг. Цаашад Монголын говьос улзы гурвалзны олдвор олдох боломжтой, ул мөрийг нь хадгалсан олдвор газар нь байдаг. Үе үеийн палеонтологчдын хянгуй судалгаа, шинжилгээний үр дүнд олж судалсан олдвороор байгуулсан 2 үзэсгэлэн гадаадад ажиллаж байна. Иймд 4-5 олдворт газраас олдвор цуглуулга хийж, гадаадад гарч бул үзэсгэлэнг ашиглан Улаанбаатар хотод музей байгуулга бүрэн боломжтой гэж судлаачид үздэг.	Монголын говьд үлдсэн цөөхөн тооны улзы гурвалзны олдвор чухлуусан мод одоо хүртэл жуулчдын сонирхлыг ихээр татдаг бөгөөд тэдгээр нь гадаа ил задгай байсаар эхлэхэд хорогдох, гадаад руу хууль бусаар эмэгдсөөр байна.

Дүн

3036.0

5. Агаар жуулчлалын бүс нутаг болон чиглэлд хамрагдах дурсгал

Ивд	Дурсгалын нэр	Хувиар	Төсөвт өртөг (сая.төг)	Харимдах байгууллага (бэлгэцлэг)	Хотолбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1.	Улаанбаатар хот Пань жонга оройны түүх	2010	40.0	Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтын хөгжлөлтөд нэмж оруулна. Улаанбаатар хот орчмын агаар жуулчлалын чиглэлд оруулж гаргаад, дотоодын жуулчдад сурталчлана.	Дурсгалд сөрвөг, хашаа барина. Д-рэгд нь танилцуулга-самбар байрлуулна.
2	Улаанбаатар хот Хан Ууш дүүрэг Их Тэнгэр чийн амны сүм	2010	75.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага	Улсын хамгаалалтад байдаг. Зөйсөн толгой агаар жуулчлалын чиглэлд оруулна.	Дурсгалын д-рэгд сүм зургийг үзэх зорилготойн ташаар барина. Танилцуулга-самбар байрлуулна.
3	Ардэнгэ дэмж Чулуут толгой хадны зург	2008	20.0	Соёлын өмчийн төв	Энэхүү дурсгалыг Гэрлийн цагаануур-Хоргийн агаар жуулчлалын чиглэлд оруулна.	Дурсгалын д-рэгд танилцуулга-самбар байрлуулна.
4	Ардэнгэ дэмж Ихсайр сүм Тайжар чулуу	2008	15.0	Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Тайжар чулуунд зогшиж болон дундад зүүн үед холбогдох түүх, соёл, биегийн дурсгал хадгалдаг үндсэн дурсгал нь төвийн бүсийн агаар жуулчлалын чиглэлд оруулна.	Дурсгалын д-рэгд танилцуулга-самбар байрлуулна. Орны жуулчны компани хадгалалт хамгаалалтыг хариуцаж байдаг.
5	Сүхбаатар аймэг Дарьганца сүм Алтан Ойгоны хүрчүү	2010	8.0	Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Улаанбаатар-Алтан Ойгоны агаар жуулчлалын чиглэлд энэхүү хүрчүүг шинээр оруулна.	Дурсгалын д-рэгд танилцуулга-самбар байрлуулна. Чулуунд буюуруулалт хийнэ.
6	Сүхбаатар аймэг Дарьганца сүм Вамтын хүрчүү	2010	8.0	Соёлын өмчийн төв	Агаарын хамгаалалтад байдаг. Улаанбаатар-Алтан Ойгоны агаар жуулчлалын чиглэлд шинээр оруулна.	Дурсгалын д-рэгд танилцуулга-самбар байрлуулна. Чулуунд буюуруулалт хийнэ.
7	Сүхбаатар аймэг Дарьганца сүм Хоргийн жоргийн хүрчүү	2010	8.0	Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Улаанбаатар-Алтан Ойгоны агаар жуулчлалын чиглэлд энэхүү хүрчүүг шинээр оруулна.	Дурсгалын д-рэгд танилцуулга-самбар байрлуулна. Чулуунд буюуруулалт хийнэ.
8	Ховд аймэг Бүрэнгалзах сүм Учигийн өврийн булан чулууны тэргэнбэр	2011	25.0	Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Ховд аймгийн агаар жуулчлалын чиглэлд орсон. Орхон-Орхон жуулчны компани гарзсний үндсэн дээр зохиож хамгаалалтыг хариуцадаг.	Танилцуулга-самбар байрлуулна. Чулуунд буюуруулалт хийгдэнэ.
9	Хөвсгөл аймэг Балшигт сүм Рашаан хэд	2009 2010	100.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, Соёлын өмчийн төв	Улсын хамгаалалтад байдаг. Рашаан хэдэнд өөр цэг үед холбогдох түүх, соёл, шинжлэх ухааны анх холбогдолтой олон тооны тамга, тэмдэг, бичлээс байдаг.	Цэвэрлэх буюуруулалт, үзэгчдэд зориулсан зам хийж нээлтэд мусли болгоно. Танилцуулга-самбар байрлуулна. Дадан Гурвануур чиглэлийн агаар жуулчлалын шинэ бүслэгдүүр болгоно.

Дүн

299.0

6. Соёлын өвийг хамгаалах сургалт, сурталчилгааны ажил

Д/д	Үйл ажиллагааны нэр	Хугацаа	Төсвийн өртөг (сая.төг)	Хөржүүлэх байгууллага (замалгалуу)	Хөтөлбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1	Соёлын өвийг сулдлах, хамгаалах, сэргээх ажиллагааны чиглэлийн мэргэжилтэн бэлтгэх	2003-2010	400.0	Соёл, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Соёлын өвийн төв	Мусульн үеэср, түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалыг бэхлүүлэх, сэргээх ажиллагаа дээд боловсролтой мэргэжилтэн (сэргээх ажиллагаа, хиймэл инкенер) баяр байхгүй, дотоодын их, дээд сургуульд бэлтгэдэггүй тул гадаадад төрийн бодлого, төлөвлөгөөтэй бэлтгэх, мэргэжил дэвшүүрх шаардлагатай	ОХУ, БНХАУ болон өндөр хөгжилтэй улсад 2008 онд 4 хүн, 2009 онд 4 хүн, 2010 онд 5 хүн бэлтгэх
2	Соёлын өв, түүнийг хамгаалах талар бүр насны хүүхдэд зориулсан танилцуулга, гарын авлага, чиг хийх	2003-2015	150.0	Соёл, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Соёлын өвийн төв	Цэцэрлэгийн хүүхдэд, ерөнхий сургуулийн сурагч, их, дээд сургуулийн оюунуудад зориулж соёлын өвийн тухай, түүний түүх, соёл, шинжлэх ухааны үндэс, ач холбогдол, хамгаалах эрх зүйн үндэс, иргэний үүрэг, үндэсний байрлал зэргийг тусгасан сурталчилгааны зүйлс ховор учраас ард иргэдэд сурталлах ажлыг бодлого, төлөвлөгөөгээр зохион байгуулах шаардлага гарч байна	Бүх насны хүүхдүүс жүүлдэд зориулсан нэг баримтат кино, үл хөдлөх дурсгалыг төрөлжүүлж таниулан сурталчилсан CD бүхий гарын авлага, төрөл бүрийн танилцуулга хийж хэвлүүлэх

Дүн

556.00

7. Соёлын өвийн төвийг өргөжүүлэх талар

Д/д	Үйл ажиллагааны нэр	Хугацаа	Төсвийн өртөг (сая.төг)	Хөржүүлэх байгууллага (замалгалуу)	Хөтөлбөрт хамруулах үндэслэл	Тайлбар
1	Зориулалтын барилга барих	2004-2011	2000.0	Соёл, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Соёлын өвийн төв	Улсын хэмжээнд түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг сэргээх ажиллагааг, соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл-регистралийн санг бүрдүүлдэг Соёлын өвийн төв нь зориулалтын бүс байранд байрладаг. Соёлын өвийг хамгаалах тогтолцоог боловсруулж болгох, Соёлын өвийн төвийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэхэд одроо байгаа байр нь шаардлага хангалгүй байгаа болно.	Соёлын өвийн төв нь тусгай барилгатай. Соёлын төв өргөөнд түүхээр байрладаг бөгөөд ашигтай талбайн хүрээнд мүү, агааржуулалтын системгүй, хиймэл бодис хэрэглэх, тусгай зориулалтын лабораторийг ажиллаж байна
2	Сэргээх ажиллагааг үргэлжлүүлэн тэнгэр тохиоромжор хангах	2011	400.0	Соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Соёлын өвийн төв	Соёлын өвд хийм, физикийн эрдэнэ шинжлэх хийх, он цагийг тогтоох, түүнийг сэргээх ажиллагааг бэхлүүлэх хамгаалах зориулалтын тэнгэр тохиоромжор орчин үеийн лаборатори байх шаардлагатай	Одоо лабораторийн шинжилгээ хийхгүй байгаа
3	Соёлын өвийн төвийг мэргэжилтэй болгосон хүчээр хангах	2011		Соёл, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Сангийн там	Гадаад, дотоод болгохдос мэргэжлийн боловсон хүчин ажлын байрвар хангах, шаардлагын тушигд хүргэж ажиллахын тулд Соёлын өвийн төвийн орон тоог нэмэгдүүлэх шаардлагатай	2007 оны байдлаар 24 хүний орон тоотой ажиллаж байна

Дүн

2400.0

Нийт дүн

13198.0

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр

Дугаар 312

Улаанбаатар хот

Хэлэлцээр батлах тухай

Чикагогийн Иргэний нисэхийн олон улсын конвенци, Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

С.БАЯР

2007 оны 10 дугаар сарын 2-ны өдөр Вена хотноо гарын үсэг зурсан "Агаарын харилцааны тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Австрийн

ЗАМ, ТЭЭВЭР, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙДЫН ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ ЦЦЭНГЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр

Дугаар 316

Улаанбаатар хот

Ажлын өдөр шилжүүлэх тухай

Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 77.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Бямба гаригийн амралтын өдөрт шилжүүлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

С.БАЯР

2007 оны 12 дугаар сарын 31-ний Даваа гаригийн ажлын өдрийг 12 дугаар сарын 29-ний

НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ,
ХӨДӨЛМӨРИЙН САЙД

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр

Дугаар 318

Улаанбаатар хот

Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь: "Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын ерөнхий бүтэц, орон тоо, удирдлагын бүдүүвчийг шинэчлэн тогтоох тухай" Засгийн газрын 2000 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдрийн 181 дүгээр тогтоолын 3 дугаар зүйлээр тогтоосон аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын орон тооны хязгаарыг тус бүр нэгээр нэмэгдүүлж мөн тогтоолын 4 дүгээр зүйлд "-Хот

байгуулалт, барилга захиалагчийн алба" гэж нэмсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

С.БАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ
ГАЗРЫН ДАРГА

Н.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдөр

Дугаар 326

Улаанбаатар хот

Ажлаас чөлөөлөх тухай

Засгийн газрын тухай хуулийн 18^д дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

газрын даргын үүрэгт ажлаас чөлөөлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

С.БАЯР

Пүрэвийн Дашийг Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Онцгой байдлын ерөнхий

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ
ГАЗРЫН ДАРГА

Н.ЭНХБОЛД

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Ханг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл.

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэлэлцэх хэсэгт хэвлэв.

Улаанбаатар-12
Төрийн өрөөн

☎ 260958
Факс 14603

☎ 329487

Хэвлэлийн хуудас 3